

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodono naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

— registrovana zadruga z omejenim jamstvom. —

Promet do konca rženega cveta 1906 K 151.440.07.

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Častiljubje

in njega pomen za vzgojo in pouk v ljudski šoli.

Lastne in tuje misli o konferenčnem vprašanju z dnevnega reda uradnih skupščin za šolske okraje Ptuj, Ormož, Rogatec, Ljutomer in Gornja Radgona.

Priobčil Anton Kosl Središče.

(Konec.)

III.

Otrok teži v šoli po učiteljevem pa tudi po priznanju svojih součencev. Ves njegov nagon časti meri na to. Ta nagon pa je v šolskem delovanju in pri vzgoji sploh jako važen. Zakaj on ponuja učitelju, ako ga prav izkorišča, najboljše sredstvo, s katerim zbuja v učencih veselje do učenja. Pri skupnem delovanju v šoli stori nagon časti, da začno učenci tekmovati med seboj, se izkušati. Kjer otroci svojega učitelja spoštujejo in ljubijo, se kar izkušajo, kdo mu bolj ustreže z marljivim učenjem in lepim vedenjem in si tako pridobi njegovo zadovoljnost in priznanje. Učitelj naj torej le pridno neguje nagon časti in modro naj ga vnema, vodi in uporablja a skrbno naj pazi, da se ne prevrže v častilakomnost in pohlep. S častiljubljem sta v prav tesni zvezi plačilo in kazen ali hvala in graja.

Pri tem se je učitelju držati previdno kolikor mogoče srednje poti, zakaj zaradi prepogoste hvale se v boljših in nadarjenějšíh učencih častiljubje kaj lahko izprevrže v precenjevanje samega sebe, dočim more v slabo nadarjenih, lenih ali porednih otrokih prevelika graja (zmerjanje itd.) ali preostra kazen učiteljeva zadržati še zadnjo iskrico častiljubja.

Učitelj naj nadarjenemu, marljivemu otroku sicer ne vzkrati zasluženega priznanja, toda omejuj se samo na dotično storitev ali delo, nikar pa ne hvali učenca kar vobče. Čim manj izrečnega priznanja izkazuje vzgojitelj gojenecu, tem lepše se razvija v njem čuvstvo častiljubja, takega otroka se polasti polagoma nehote zavest, da je vsakega človeka dolžnost, delati dobro zaradi dobrega, ne pa zaradi hvale in priznanja. Ako opazi učitelj pri kakem učencu, da se bliža poti, ki vodi k precenjevanju samega sebe, naj mu dokaže, kako pomanjkljivo je še njegovo znanje in kako slabotna njegova moč. Dobro je tudi, ako izkuša učitelj čuvstvo časti nasloniti na versko podlago, opozarjajoč učence, da je to človeku prva in prava čast, ako ugaja Bogu. Kdor bi le ljudem ugajal, a bil zaradi svojega življenja in ravnanja zoper Bogu, njemu bi človeška hvala in zemeljska čast celo nič ne koristila za večnost. Take in slične opombe lahko opira učitelj na razne primerne pregovore, izreke in pametnice, kakršnih nam ponujajo nekaj naše šolske knjige, nekaj pa jih je raztresenih po raznih naših mladinskih knjižicah.

Tu navedem samo nekatere:

O človek, spoznaj, da veliko si vreden,
a svoje veličje imaš od Boga,
le bodi ponosen, a v tem, da si zgleden —
gorje mu, kdor sebe ceniti ne zna. „Internus.“

Med vsemi čednostmi je ponižnost najlepša, ker ne želi svoje časti in slave, a je vendar ima obilo.

Ponižnost je krasna cvetica, ki cvete na skrivnem, a njen duh se razširja daleč naokrog.

Ponižnost gre pred častjo, napuh pred padcem.

Ponižnost je Bogu in ljudem ljuba.

Kdor sam sebe preveč ne ljubi, tega ljubijo drugi.

Ošabnost vodi v zaničevanje in sovraštvo.

Prevzetnost ima gnile stebre.

Napuh, trmoglavost in tako zmes
rodí navadno isti les.

Ne daj prostora napuhu ne v svojem srou, ne v svojih besedah, zakaj napuh je začetek vsega pognubljenja.

Otroku je treba tudi pojasniti, da ne kaže iskati si priznanja in časti zaradi takih reči, pri katerih on nima nikakega zasluženja, n. pr. zavoljo denarja ali bogastva staršev, zaradi lastne nadarjenosti, telesne lepote itd. Prava čast je ona, ki smo si jo pridobili z lastnim prizadevanjem, delom in trudom.

Znana resnica je, da brez grajanja in kaznovanja učitelj v šoli ne more izhajati. Zdaj zadene to tega, zdaj onega otroka. Pri tem je treba učitelju zopet previdnosti in pravega pedagoškega takta. Vedeti mora, da neprestana graja ne dožene nikoli svojega namena, marveč otroka le zbega. Vsaka neopravičeno stroga ali kruta, poniževalna sodba učiteljeva oskruni otrokovo častiljubje, zlasti pa velja to o psovkah. Učitelj, ki mu je do časti pri otrokih, naj se čuva kolikor le mogoče vsake nedostojne besede — psovke — s katero bi utegnil žaliti otroka ali pa tudi njegove starše. Poznal sem učitelja, ki je imel slabo navado, da je otroke v šoli pri vsaki priliki grozno ozmerjal in ošteval, pri tem pa si privoščil tudi starše. „Tvoj oče je falot, potepuh in pijanec, in ti boš še hujši od njega itd.“ Take in slične besede so slišali otroci skoraj vsak dan. Mož je imel gotovo najboljše namene, a ko je prišel v ogenj, je segel po sredstvu, s katerim ni dosegel nič drugega, nego nakopal si je med prostim ljudstvom svojega šolskega okoliša vse polno sovražnikov; ti so se zvezali z nekaterimi „veljaki“ ter potem temu učitelju izkopali — prezgodnji grob. Mož bi še lahko danes živel in deloval v šoli, a je umrl že pred 15. leti.

Brez telesnega strahovanja vzgojitelj časih ne more izhajati, in najsi je v šolski odgoji prepovedano, so posledice te kazni čisto vendarle čudovite. Toda ako se rabi to sredstvo prepogosto, izgubi bolj kakor vsaka druga kazen svoj učinek ter vpliva celo pogubno, ker stori otroka apatičnega ter zamori v njem še zadnjo trohico častiljubja.

Sploh pa gre pomniti: Ako pri otroku moč udarca izda več nego resni opomin učiteljev, tedaj gojenčevu častiljubje gotovo ni najbolje razvito, in vzgojitelji bodi to opomin, da resno preudarja, kako dovesti tega otroka na pravo naravno pot, kako ga storiti sprejemljivega za sodbo in mnenje njegove okolice.

Kako je učitelju v tem oziru postopati? Odgovor na to vprašanje je kajpada težji nego vprašanje samo. Predvsem je zbuditi v takem otroku samočutje, zavest njegove lastne moči, in sicer po občutku znanja. Preštudiraj temeljito otroka ter prični pri pouku z njim ondi, kjer najdeš zalogo (in najsi je ta še tako majhna) njegovega znanja. Zgled cestnega jarka, ki ga je

deček preskočil, ti bodi migljaj za postopanje v tem oziru. Dajava za skok ne sme biti prevelika, marveč primerna otrokovi moči. To da pogum, to zbudi samočutje. A pri tem naj ne manjka po storjenem delu tudi primerne pohvale. Tukaj je na mestu! Ako bomo v tem oziru postopali taktno in vztrajno, dovedemo tudi takega otroka prej ali slej gotovo do tega, da svojih dolžnosti ne bo izpolnjeval iz strahu pred kaznijo: izpodbujevalna in priznalna beseda učiteljeva mu postane gonilna moč pri njegovem prizadevanju in delu, in ako smo pri gojencu dosegli to, smo zbudili v njem tudi samočutje in iz njega izhajajoče častiljubje.

Kdor se peča s šolsko odgojo, se je gotovo uveril, da se nahaja v šoli poleg otrok s premalo razvitim samočutjem in častiljubjem (takšni so navadni dečki!) tudi mnogo takih, ki imajo na videz premočno razvit čut častiljubja. To so izvečine deklice. Neizmerno so občutljive, vsaka najmanjša opomba, bodisi da pride iz ust učiteljevih ali pa jo izgovori kaka součenka, jih neizrečeno užali. Tej preveliki občutljivosti je treba nasprotovati z vsemi mogočimi sredstvi, sicer jim ta slaba lastnost povzroči v poznejšem življenju marsikatero neprijetno uro. Tukaj je treba počakati trenutka, da taka občutljivka sama razžali katero svojih tovaršic — taki slučajji pri teh naravah niso redki — potem se jo opozori na to, da ni lepo, ako se kdo kaže zaradi vsake malenkosti užaljenega, sam pa z namenom druge žali.

Toda ne le pri otrokih, marveč celo pri odraslih se dobe čisto narave, katerih čuvstvo časti je bolešno občutljivo. Dvoboji so navadno tudi posledice bolešno občutljivega častiljubja.

Naj še končno omenim onih prenapetih sredstev, s katerimi so v pretekli dobi po šolah zbujali in gojili v otrokih na umetni način častiljubje. Sem sodi več sredstev.

Navada je bila, da je učitelj razvrstil otroke po klopih z ozirom na njihovo večjo ali manjšo nadarjenost, pridnost in marljivost. Vsaka šola (često tudi vsak razred) je imela nadalje svojo „zlato“, pa tudi „črna knjigo“. V „zlati knjigi“ so stala imena pridnih, v „črni knjigi“ pa imena porednih otrok. V roko mi je prišla taka „črna knjiga“; v nji sem našel med drugim opombo: „V črno knjigo sem se moral vpisati, ker sem pred naukom na šolsko tablo napisal besede „jaši te vrag“ in šolsko uro sem naprej porinil.“

N. N.

Nekaka izpodbuja k častiljubju so bile v prejšnji dobi tudi javne izkušnje in z njimi v zvezi razdelitev daril. Za javne izkušnje (katere pa novi šolski in učni red prepoveduje) sem vnet s polno dušo, ker take prireditve na lep način zbujajo v starših zanimanje za šolo in za njeno delovanje. Poudarjam pa izrečno: Take izkušnje je treba prav voditi in gojiti, ne pa tako, kakor so se vodile in gojile nekdanj.

Za darila sem le v toliko, da se lahko ob koncu izkušnje porazdele med vse otroke primerni „Spomini“ v obliki lepih in koristnih kujižic.

Pri koncu sem! Ker sem podal samo glavne misli o gojitvi častiljubja v ljudski šoli, zato nisem tvarine obdelal tako korenito, kakor bi si morda marsikdo želel. Tuintam sem zabredel časih tudi nekoliko v stran, a mislim, da so bile i one opombe kolikortoliko v zvezi z mojim predmetom. Vprašanje o negovanju častiljubja v ljudski šoli je važno, pa tudi zanimivo, in marsikaj bi se dalo še o njem povedati. Morda se loti te naloge še kdo drugi, jaz sem se, sestavlja svoje poročilo, opiral na te-le točke:

I Častiljubje, ki sloni na pravilno razvitim samočutju, se pojavlja v naši duši, kadarkoli se uverimo, da našo osebo priznavajo drugi ljudje.

II. Dokler ostane nagon časti v pravih mejah, jako izpodbuja človeka k dobremu ter ga navdušuje za blaga dela.

III. Pri vzgojnem in poučnem delovanju v šoli je nagon časti jako važen faktor, ker je vzrok, da učenci pri skupnem delovanju začno tekmovati med seboj, kar je gotovo le v interesu pravega šolskega napredka.

IV. Zaradi tega in pa z ozirom na dejstvo, da je čast najvažnejši temelj človeške družbe, bodi učitelju skrb, da pridno neguje, vodi in prav uporablja nagon časti.

V. Ker se pa nagon časti kaj lahko prevrže tudi v častilakomnost in pohlep, zato naj učitelj pazi — uporablja ves svoj pedagoški takt — strogo na to, da častiljubje ne dobi bolešnega značaja. Da pa ustreže tej zahtevi, naj se

1. pri hvali in graji drži vedno le srednje poti, zakaj prepogosta hvala lahko dovede gojenca v precenjevanje samega sebe, preostra graja (kazen) pa more zadušiti v njem še zadnjo trohico častiljubja.

2. Učitelj naj daje nagonu časti versko podlago, opozarjajoč gojence na prvo in pravo čast, ki je, ugajati Bogu.

3. Dovesti je učitelju otroke do spoznanja, da prave časti ni iskati v rečeh, pri katerih nimamo sami nobenega zaslužnja, n. pr. v bogastvu staršev, v nadarjenosti itd., marveč, da donša pravo čast le lastno prizadevanje, delo in lastni trud.

4. Vsako pretirano, nenaravno sredstvo za vzbujo in gojitev častiljubja se naj v ljudski šoli opusti.

Pripravljalni tečaj za meščanske šole.

Vodstvo „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“ je podalo e. kr. deželnemu šolskemu svetu v Ljubljani to-le vlogo:

Vdano podpisano vodstvo „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“ se vsoja predlagati visokemu e. kr. deželnemu šolskemu svetu nastopno

spomenico.

Z zadovoljstvom je sprejelo slovensko učiteljstvo vest, da je visoko e. kr. ministrstvo za uk in bogočastje odredilo z odlokom z dne 27. februarja 1906, št. 3419, da se priredi v šolskem letu 1906/7 pripravljalni tečaj za meščanske šole, namenjen v prvi vrsti slovenskemu učiteljstvu.

Toda to zadovoljstvo je hipno izginilo, ko je slovensko učiteljstvo zvedelo, da se bodo predavali v tem tečaju vsi podpisani predmeti — razen matematike — v nemščini.

Slovensko učiteljstvo je prepričano, da je visoko e. kr. ministrstvo za uk in bogočastje imelo pri osnovanju tega prevažnega tečaja najboljšo voljo, dati slovenskemu učiteljstvu najlepšo priliko, temeljito se pripraviti za meščanskošolski izpit.

Toda visoko e. kr. ministrstvo za uk in bogočastje je — bodisi zaradi napačnih informacij, bodisi zaradi nepoznanja faktične potrebe slovenskega naroda ravno s tem razpisom grešilo proti členu XIX. državnega osnovnega zakona z dne 21. decembra 1867. l., drž. zak. št. 142, in proti zdravim pedagoškimi in psihološkimi načelom.